

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/89/87/96

POLSKA - NATO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Problem rozszerzenia NATO na wschód - z czym wiąże się przyjęcie Polski do tego sojuszu - jest od kilku lat tematem stale obecnym w polityce międzynarodowej.

Powszechnie uważa się, że wybory prezydenckie zarówno w Rosji, jak i w Stanach Zjednoczonych powodują *de facto* swoiste zamrożenie decyzji NATO w sprawie przyjęcia nowych członków. Wynika stąd, że rozstrzygnięcia wyborcze - na początku lipca w Rosji, a za niespełna pół roku w Stanach Zjednoczonych - będą miały istotne znaczenie dla ostatecznych postanowień w tej sprawie. Ostatnio mówi się o grudniu '96 jako terminie podjęcia decyzji o przyjęciu do NATO nowych członków.

Poczynając od roku 1992 CBOS systematycznie bada stosunek Polaków do różnych aspektów przystąpienia Polski do Paktu Północnoatlantyckiego. Wyniki majowego sondażu¹ mogą więc być szczególnie interesujące, jako że ilustrują postawy Polaków wobec aspiracji naszego kraju do NATO w okresie poprzedzającym rozstrzygnięcia w tej sprawie.

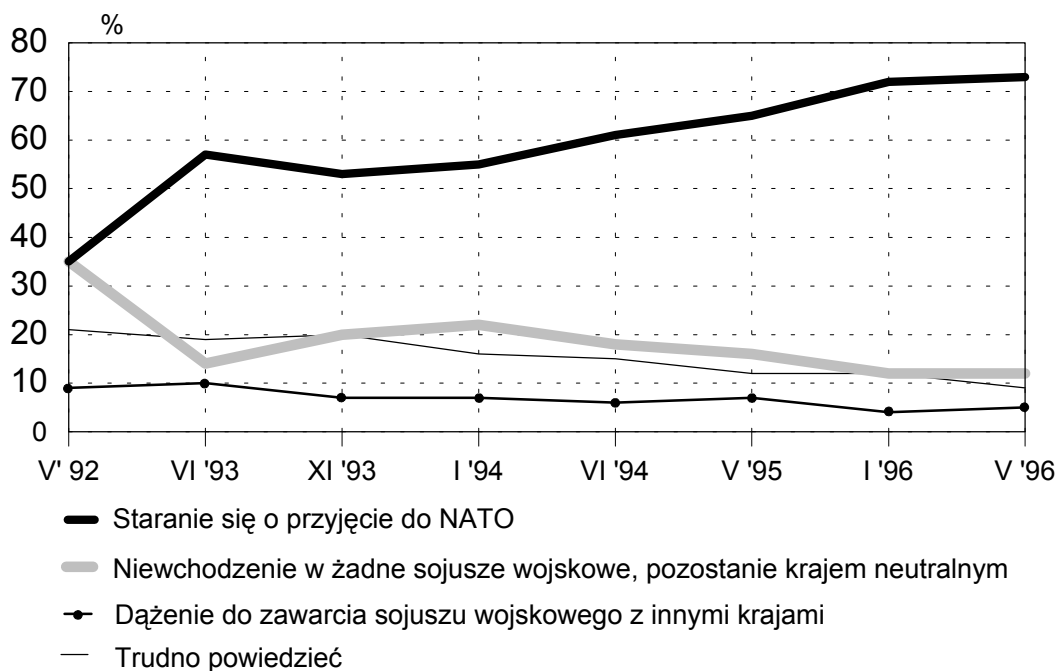
OPINIE O NAJLEPSZYM SPOSOBIE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA KRAJU

Jaka polityka jest dla Polski najkorzystniejsza z punktu widzenia bezpieczeństwa kraju? Na tak postawione pytanie niemal trzy czwarte badanych odpowiedziało: "staranie się o przyjęcie do NATO". Poglądy Polaków na ten temat są więc jednoznaczne. Aby jednak wytworzył się w tej sprawie tak daleko posunięty konsens, potrzebne było parę lat.

---

¹Badanie „Świat wokół nas” (9) przeprowadzono w dniach 24-29 maja '96 na 1154-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. JAKA POLITYKA JEST OBECNIE, PANA(I) ZDANIEM, NAJKORZYSTNIEJSZA DLA ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI?

Jeszcze w 1992 roku - w trzy lata po upadku muru berlińskiego, a rok po rozwiązaniu Układu Warszawskiego - opinie o polityce najkorzystniejszej dla zapewnienia bezpieczeństwa Polski były podzielone. Około jednej trzeciej badanych opowiadało się za dążeniem do NATO i tyleż samo za niewiązaniem się z żadnym sojuszem wojskowym. Bardzo szybko jednak proporcje te uległy zmianie. Zasadniczy przełom nastąpił już w roku następnym - zwolennicy opcji pronatowskiej stanowili ponad połowę badanych. Od początku 1994 roku liczba respondentów opowiadających się za przystąpieniem do NATO systematycznie rosła, a w maju '96 przekroczyła 70%.

Zmienne socjodemograficzne w niewielkim stopniu różnicują stosunek Polaków do NATO. Najbardziej jednomyślnie pronatowska jest młodzież. Z kolei w najstarszych grupach wieku liczba zwolenników wejścia Polski do NATO jest mniejsza niż wśród osób w wieku średnim, wynika to jednak nie tyle z preferowania innych opcji, ile z braku zdania na ten temat. Wśród rolników i prywatnych przedsiębiorców mniejsze poparcie dla starań o przyjęcie do NATO wiąże się z nieco częstszym wskazywaniem na neutralność jako najlepszy sposób zapewnienia bezpieczeństwa kraju.

Poglądy w tej sprawie są w pewnej mierze zależne od deklarowanego zainteresowania polityką. Poparcie dla opcji pronatowskiej jest tym większe, im wyższy stopień zainteresowania polityką. Z kolei badani deklarujący nieinteresowanie się sprawami politycznymi, a więc zapewne najmniej zorientowani w zagadnieniach międzynarodowych, nie tylko - co zrozumiale - częściej nie mają zdania w kwestii wyboru polityki najlepiej zapewniającej bezpieczeństwo kraju, ale i nieco częściej niż inni optują za neutralnością.

Tabela 1 w procentach

Jaka polityka jest obecnie, Pana(i) zdaniem, najkorzystniejsza dla zapewnienia bezpieczeństwa Polski?	Zainteresowanie polityką			
	duże	średnie	nikłe	żadne
Pozostanie krajem neutralnym	9	12	11	18
Staranie się o przyjęcie do NATO	84	78	74	52
Dążenie do zawarcia sojuszu wojskowego z innymi krajami	4	6	5	2
Trudno powiedzieć	3	4	10	28

Pewne różnice występują także w zależności od orientacji politycznej badanych - za opcją pronatowską nieco częściej opowiadają się osoby o poglądach prawicowych niż lewicowych. Obecnie jednak różnica ta jest bardzo nieznaczna - rok temu była blisko trzykrotnie większa. Nieistotne statystycznie okazały się w bieżącym roku także różnice w poglądach na tę sprawę między zwolennikami poszczególnych partii.

Przedstawione wyżej dane dotyczą poglądu na **najkorzystniejsze** rozwiązanie z punktu widzenia bezpieczeństwa kraju. Od 1994 roku pytamy również respondentów, jakie zajęliby stanowisko, gdyby o wejściu Polski do NATO miało rozstrzygnąć referendum. Okazuje się, że obecnie - tak jak w latach poprzednich - odsetek osób gotowych **zaakceptować** przystąpienie Polski do Paktu Północnoatlantyckiego przewyższa odsetek uważających taki krok za rozwiązanie optymalne.

Tabela 2 w procentach

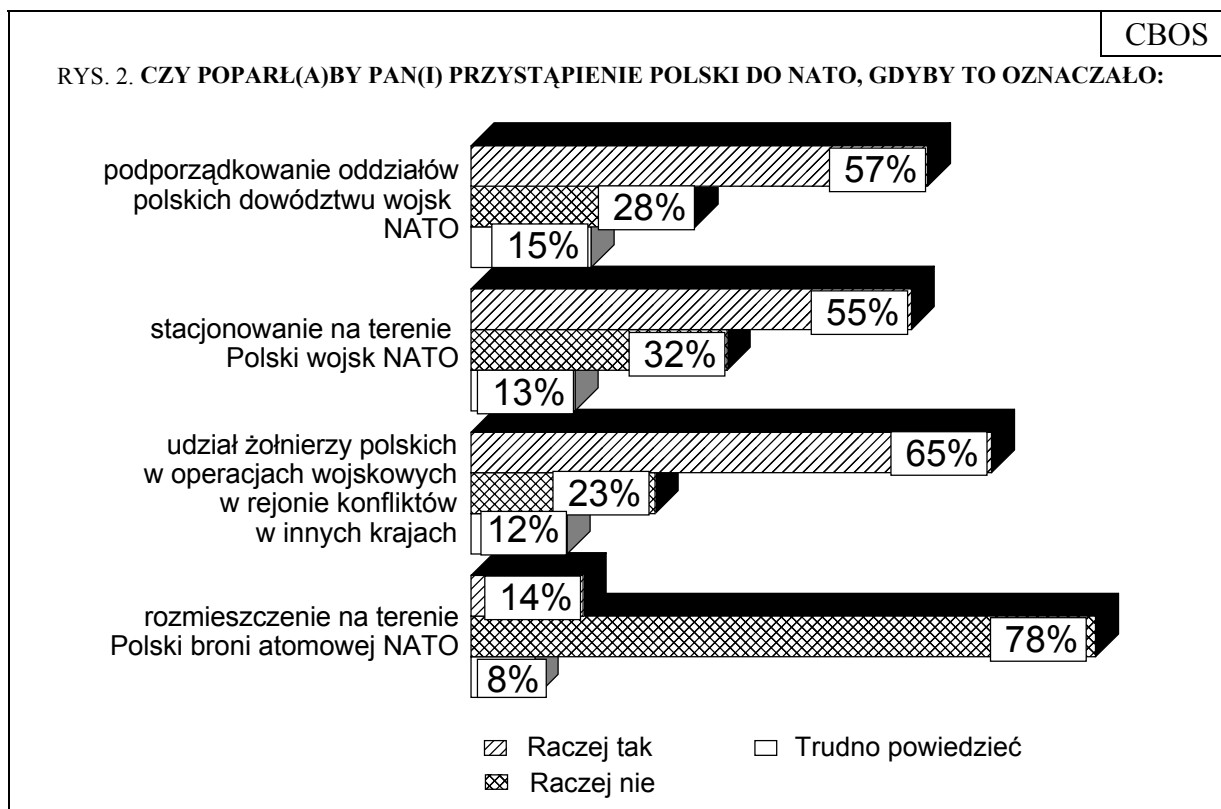
Gdyby w Polsce odbywało się referendum w sprawie przystąpienia Polski do NATO, to czy głosował(a)by Pan(i):	Terminy badań			
	VI '94	V '95	I '96	V '96
- za przystąpieniem do NATO	75	78	80	83
- przeciw przystąpieniu do NATO	10	9	7	8
Trudno powiedzieć	15	13	13	9

Jak już wspomniano, różnice między zwolennikami poszczególnych partii politycznych w poglądach na politykę najkorzystniejszą z punktu widzenia bezpieczeństwa kraju są nieistotne statystycznie. Natomiast wykazuje taką istotność², choć niewielką, zróżnicowanie poparcia dla opcji pronatowskiej w głównych elektoratach.

Tabela 3 w procentach

Potencjalne elektoraty	Deklaracje oddania głosu w ewentualnym referendum		
	za przystąpieniem do NATO	przeciw przytąpieniu do NATO	Trudno powiedzieć
NSZZ "Solidarność"	95	1	4
UW	94	4	2
PSL	90	7	3
ROP	87	5	8
SLD	85	9	6
UP	80	18	2

Poparcie dla integracji z NATO słabnie jednak, gdy brane są pod uwagę możliwe konsekwencje tego faktu. Zapytaliśmy bowiem badanych, czy poparliby przystąpienie Polski do NATO, gdyby wynikały z tego pewne obowiązki i ograniczenia dla Polski i jej armii jako członka Paktu.

²V 'C= .137, chi kwadrat=.01.

Okazuje się, że uświadomienie badanym tego, iż przynależność do NATO pociąga za sobą także konkretne zobowiązania, zmniejsza deklarowane poparcie dla opcji natowskiej. Można wyciągnąć stąd wniosek, że części naszego społeczeństwa NATO kojarzy się tylko z zewnętrznym "parasolem ochronnym", bez uświadomienia sobie tego, że przynależność oznacza również "współuczestnictwo we wspólnym parasolu".

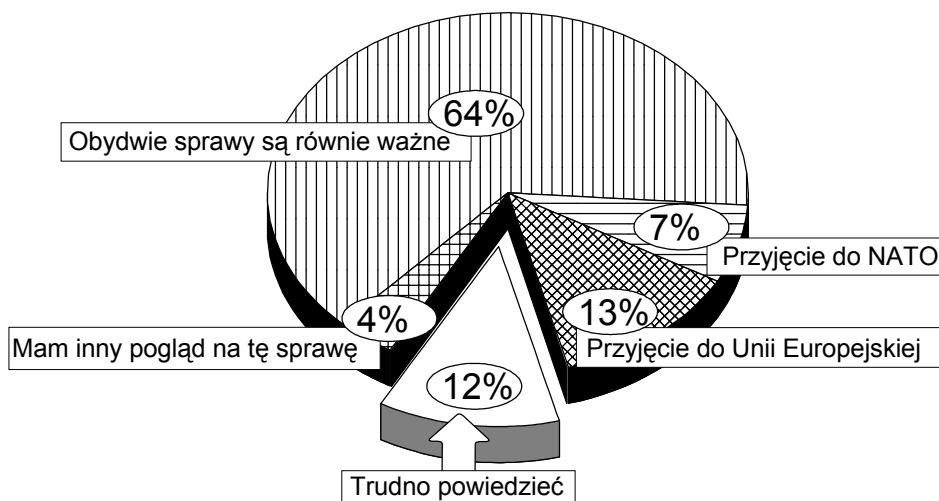
Niemniej należy stwierdzić, że z czterech uwzględnionych w badaniu konsekwencji przynależności do NATO, w przypadku trzech większość badanych wyraża zgodę na ich poniesienie. Blisko dwie trzecie badanych akceptuje udział żołnierzy polskich w operacjach poza granicami kraju, w rejonach konfliktów. Nieco mniej, ale również ponad połowa, akceptuje podporządkowanie oddziałów polskich międzynarodowemu dowództwu Paktu oraz stacjonowanie na terenie Polski wojsk innych państw NATO. Zdecydowanie odrzucana jest jedynie możliwość rozmieszczenia na terenie naszego kraju broni jądrowej. Jak wynika jednak z ostatnich miarodajnych oświadczeń, ta możliwość na obecnym etapie rozmów o rozszerzeniu NATO nie jest brana pod uwagę.

Warto zwrócić jeszcze uwagę na jedno charakterystyczne zjawisko. Mianowicie spośród czterech wziętych pod uwagę w sondażu konsekwencji przynależności do NATO największa liczba badanych akceptuje udział wojsk polskich w operacjach poza granicami kraju. Można wysunąć hipotezę, że jest tak dlatego, iż oddziały polskie już uczestniczą w operacji natowskiej na terenie Bośni, w związku z czym społeczeństwo jest świadome, że z przynależnością do Paktu wiąże się taka możliwość. O innych konsekwencjach dotychczas nie było mowy, stąd w pierwszym odruchu wzbudziły one większą rezerwę.

PRZYSTĄPIENIE DO NATO A INTEGRACJA Z UE

Interesowało nas również, co, zdaniem badanych, jest dla Polski ważniejsze i pilniejsze - integracja ze strukturami obronnymi Zachodu czy mające przede wszystkim znaczenie gospodarcze, choć nie tylko, przystąpienie do Unii Europejskiej?

RYS. 3. CO, PANA(I) ZDANIEM, JEST W TEJ CHWILI WAŻNIEJSZE DLA POLSKI?

Wśród ankietowanych zdecydowanie dominuje przeświadczenie, że obydwie te sprawy są równie ważne. Jednak w grupie tych, którzy wybrali jedną z organizacji, nieco przeważa stanowisko, że większe znaczenie dla Polski ma integracja z UE niż z NATO. Równocześnie jednak nieco więcej badanych jest gotowych w ewentualnym referendum zaakceptować przystąpienie do NATO niż do Unii Europejskiej³. Co więcej, poparcie dla integracji z NATO stale wzrasta, podczas gdy dla UE utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 4

w procentach

Deklaracja o głosowaniu w ewentualnym referendum	NATO			Unia Europejska		
	VI '94	V '95	V '96	VI '94	V '95	V '96
Za przystąpieniem	75	78	83	77	72	80
Przeciw przystąpieniu	10	9	8	6	9	7
Trudno powiedzieć	15	13	9	17	19	13

Bardzo wyraźnie różnią się też poglądy na temat zarówno pożądanego, jak i realnego tempa tych procesów integracyjnych. Przystąpienie do Unii Europejskiej - mimo że traktowane jako sprawa równie istotna, a w pewnym stopniu nawet ważniejsza - wyraźnie jest jednak postrzegane jako proces bardziej rozłożony w czasie niż wejście do NATO. Połowa badanych uważa, że przystąpienie Polski do NATO powinno nastąpić jak najszybciej. Natomiast zwolennicy natychmiastowej integracji z UE stanowią tylko jedną trzecią badanych.

³Różnica w granicach błędu statystycznego.

Tabela 5 w procentach

Kiedy Polska powinna zostać pełnoprawnym członkiem NATO i UE?	NATO		Unia Europejska	
	V '95	V '96	V '95	V '96
Już teraz	43	51	27	35
Za 5 lat	28	29	36	37
Za 10 lat	6	3	11	8
Jeszcze później	3	1	5	5
Nigdy	5	5	4	3
Trudno powiedzieć	15	11	17	14

Jednak już za pięć lat - a więc na początku przyszłego stulecia - większość badanych chciałaby widzieć Polskę w obydwu tych strukturach.

Tabela 6 w procentach

A kiedy rzeczywiście Polska stanie się pełnoprawnym członkiem NATO i UE?	NATO	Unia Europejska
	V '96	V '96
Już teraz	8	6
Za 5 lat	53	49
Za 10 lat	11	13
Jeszcze później	4	5
Nigdy	3	3
Trudno powiedzieć	22	24

Co więcej, większość badanych uważa termin pięcioletni za realny dla integracji Polski zarówno z NATO, jak i z Unią Europejską.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jaka polityka jest obecnie, Pana(i) zdaniem, najkorzystniejsza dla zapewnienia bezpieczeństwa Polski? 1 - Niewchodzenie w żadne sojusze wojskowe, pozostanie krajem neutralnym; 2 - Staranie się o przyjęcie do NATO; 3 - Dążenie do zawarcia sojuszu wojskowego z innymi krajami (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	73	5	9	1153
Płeć					
Mężczyźni	11	77	6	6	546
Kobiety	14	70	4	12	607
Wiek					
do 24 lat	8	84	2	6	175
25-34	14	76	4	5	202
35-44	14	77	5	4	268
45-54	11	76	5	8	179
55-64	15	63	10	13	162
65 lat i więcej	11	61	5	23	165
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	68	5	13	425
Miasto do 20 tys.	11	74	6	8	139
od 21 do 100 tys.	11	75	5	9	235
101-500 tys.	7	82	5	6	197
501 tys. i więcej mieszk.	18	74	3	5	157
Region					
Północny	2	84	7	7	144
Zachodni	17	71	4	8	121
Środkowozachodni	17	70	4	8	169
Środkowy	12	75	4	8	213
Wschodni	15	65	7	13	142
Południowo-wschodni	10	74	4	12	175
Południowo-zachodni	13	73	5	9	190
Wykształcenie					
Podstawowe	16	63	6	16	375
Zasadnicze zawodowe	9	80	5	6	299
Średnie	11	76	5	8	385
Wyższe	14	84	1	1	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	14	79	2	5	84
Prac. umysł. niż. szczebla	14	74	7	4	114
Pracownicy fiz.- umysł.	5	84	6	5	58
Robotnicy wykwalifikowani	14	80	3	3	126
Robotnicy niewykwalifik.	11	83	5	1	55
Rolnicy	17	64	7	12	74
Prywatni przedsiębiorcy	18	71	4	8	45
Bierni zawodowo					
Renciści	14	68	4	14	166
Emeryci	12	62	8	18	200
Uczniowie i studenci	6	93	2	0	52
Bezrobotni	9	73	5	13	102
Gospodynie domowe i inni	9	81	2	8	74
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	18	73	5	4	154
Sektor państwowy	9	81	5	6	118
Sektor prywatny	11	78	6	5	222
Spółdzielczość	17	83	0	0	24
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	15	66	6	13	254
151 - 225	9	80	5	6	182
226 - 325	15	74	5	7	275
326 - 425	10	73	5	11	206
Powyżej 426 zł	11	81	3	5	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	70	7	11	463
Średnie	12	75	4	8	450
Dobre	13	78	3	6	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	19	64	3	14	98
Raz w tygodniu	10	74	4	11	642
Kilka razy w roku	14	75	6	5	307
W ogóle nie uczestniczy	14	73	7	6	106
Poglądy polityczne					
Lewica	10	77	8	5	244
Centrum	15	72	7	6	349
Prawica	8	84	2	6	311
Trudno powiedzieć	16	60	3	22	248

Tabela 2. Gdyby w Polsce odbywało się referendum w sprawie przystąpienia Polski do NATO, to czy głosował(a)by Pan(i): 1 - za przystąpieniem Polski do NATO; 2 - przeciw przystąpieniu Polski do NATO (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	83	8	9	1152
Płeć				
Mężczyźni	86	8	6	546
Kobiety	80	8	12	606
Wiek				
do 24 lat	87	4	9	174
25-34	87	7	6	202
35-44	83	10	7	268
45-54	87	8	5	180
55-64	76	11	13	162
65 lat i więcej	75	7	18	165
Miejsce zamieszkania				
Wieś	79	10	11	425
Miasto do 20 tys.	81	10	9	138
od 21 do 100 tys.	86	5	9	234
101-500 tys.	91	5	4	198
501 tys.i więcej mieszk.	80	9	10	157
Region				
Północny	92	6	3	144
Zachodni	77	11	12	120
Środkowo-zachodni	81	9	10	169
Środkowy	81	9	10	213
Wschodni	78	8	14	142
Południowo-wschodni	82	7	11	175
Południowo-zachodni	88	6	6	190
Wykształcenie				
Podstawowe	75	11	13	374
Zasadnicze zawodowe	87	6	7	299
Średnie	85	7	8	385
Wyższe	91	4	5	94
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	86	7	7	84
Prac.umysł.niż.szczębla	88	6	6	114
Pracownicy fiz.- umysł.	90	7	3	58
Robotnicy wykwalifikowani	87	6	7	125
Robotnicy niewykwalifik.	90	9	1	55
Rolnicy	78	13	9	74
Prywatni przedsiębiorcy	77	12	11	45
Bierni zawodowo				
Renciści	76	10	14	167
Emeryci	76	9	16	200
Uczniowie i studenci	91	4	6	52
Bezrobotni	82	8	10	102
Gospodynie domowe i inni	90	3	7	73
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	82	10	7	154
Sektor państwowy	87	6	7	118
Sektor prywatny	87	8	5	221
Spółdzielczość	85	9	6	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	78	12	10	254
151 - 225	84	6	10	182
226 - 325	84	9	7	274
326 - 425	85	5	10	206
Powyżej 426 zł	87	7	5	177
Ocena własnych war. mater.				
Złe	80	9	11	461
Średnie	85	7	8	451
Dobre	85	7	8	233
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	71	11	19	97
Raz w tygodniu	84	7	9	641
Kilka razy w roku	85	9	6	308
W ogóle nie uczestniczy	83	8	9	106
Poglądy polityczne				
Lewica	85	8	7	244
Centrum	84	10	6	349
Prawica	91	2	7	312
Trudno powiedzieć	68	13	19	247